

DEANUČAŽADAGA GUOLÁSTANHÁLDDAHUSA (DG) NJUOLGGADUSAT

Dohkkehuvvon DG čoahkkinis 28.02-01.03.2019

Mielddusin mearkkašumit ovttaskas mearrádusaide (siidu 13-15)

SISDOALLU

Kapihtal 1 Deanučázadaga báikkálaš hálldašeapmi

- § 1 Mandáhta
- § 2 Bajtdási mihttomearri
- § 3 Ulbmil, mihttomearri
- § 4 Bargoguovlu,váldi, árbediehtu, ovttasbargu, diehtojuohkin
- § 5 Hálldahus, bajimus hoavda, ovddasvástádus
- § 6 Geográfalaš doaibmaguovlu
- § 7 Giella

Kapihtal 2 Guolásteaddjit– báikkálaččat ja guossit

- § 8 Čázadaga vuogatvuodaguoddit
- § 9 Luossareiveeaggádat fierbme- ja stággbobivdovuoigatvuodain
- § 10 Baikkalaš stággbobivdit dološ vieruiduvvanrivttiin
- § 11 Guossebivdit geain lea vejolašvuohta beassat bivdit stákkuin
- § 12 Guolásteapmi, guolástandivvaga, bivdolohpi, sálašdiediheapmi

Kapihtal 3 DG - organiseren

- § 13 Bajit jođihangoddi, jođiheaddji ja nubbijođiheaddji, cealkin, orgána ovddasvástádus
- § 14 Áirrasválljen odđa doaibmaágodahkii
- § 15 Vuodđudeaddji čoahkkin
- § 16 Geaid sáhttá válljet ámmáhii jođiheaddjin ja nubbinjođiheaddjin
- § 17 Jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji válljen
- § 18 Nammadeapmi ášselávdegottiide ja olgguldas ovddasteapmái
- § 19 Ášselávdegoddi, meannudeapmi fierbmebivdoriekteohcamiiin
- § 20 Šiehtadallamat Suomain, áirrasválljen

Kapihtal 4 DG čoahkkinat – sisagohčun, čoahkkinjođiheapmi, jienasteamit jnv.

- § 21 Čoahkkinsisagohčun, čoahkkinjođiheapmi, áššečielggadeapmi, mearrádusevttohusat
- § 22 Bealálašvuodđajearaldagat, jávohisvuodageasku, ehtalaš njuolggadusat
- § 23 Mearridanváldi, jávkan, jienasteamit, mearrádusaide váidleapmi
- § 24 Gáibádus dábálaš eanetlohkui – áššiin,válggain,virgádeamit
- § 25 Gáibádus arvat eanetlohkui dihto áššiin

Kapihtal 5 Čovdojuvvot ámmáhis – lasihanválga

- § 26 Čoavdinbivdda, molsašumit
- § 27 Lasihanválga, mearrideapmi, válggaid čađaheapmi

Kapihtal 6 Doaibma – hálldašandoaimmat, ovddasvástádus

- § 28 Hálldašanbarggut

1. Bivdoguovllut, guovlojuohkin
2. Hálldašit guolásteapmi ja guliid
3. Bivdolobivuovdin, haddemeroštallan, ii váidinvejolašvuohta
4. Bearráigeahčču
5. Oktasaščoahkkin vuogatvuodalaččaide geain lea luossareive
6. Jahkásaš luossačoahkkin vuogatvuodalaččaide luossareiven ja stággobivvorivttiin
7. Bajitdási plánat, raporttat, sálašdieđiheapmi
8. Ekonomijastivren – sisaboađut,golut, máksinnákca
9. Jahkedieđáhus, rehketdoalu, jahkeboađus
10. Háldenfoanda ja liigudanfoanda
11. Deanočázadaga fanasregisttar- doaibmaovddasvástádus

Kapihtal 7 Eará mearrádusat

- § 29 Ráddjet guolásteapmi
- § 30 Caggat guolásteamis
- § 31 Hálldašanlähka, almmolašvuodálähka- gustojeaddji áššemeannudeamis
- § 32 Riidočoavdin – vuogatvuodadilit, guolásteapmi
- § 33 Njuolggadusaid mearridit ja rievadadit

Kapihtal 1 Deanučázadaga báikkálaš hálldašeapmi

§ 1 Mandáhta

Deanučázadaga guolástanháldahus (DG) ásahuvvui iešheanalalaš orgánan báikkálaš ja vuogatvuodavuđot hálddhussan guliin ja guolásteames Deanučázadaga luossačáziin.¹

Hálldašeapmi galgá sihkkarastit báikegottiid olbmuid sierranas ja historjjálaš guolástanvuogatvuodaid, main lea láhkavuođđun lágat ja árbevirolaš ja báikkálaš vieruiduvvan geavaheapmi.² Vuogatvuodaguoddit; fierbmebivdit ja báikkálaš stággobivdit, galget sihkkarastot oasálastima ja rievttit hálldašeamis

Luossanálit ja guolásteapmi galget hálldašuvvot ovttavásttolaččat luondduvalljodatlága ulbmiliin ovdánahttit máddodagaid nu ahte ávkkástallan lassána, ja ovttavásttolaččat guolástansoahpamušain mat leat Norgga ja Suopma gaskkas.³ DG`as lea lága bokte riekti oasálastit guolástanšiehtadallamiin Suomain ja njuolggadusaid hábmemis.⁴

§ 2 Bajitdási mihttu

DG bajitdási mihttu lea seailluhit luossamáddodagaid miehtá johkaleagi luonddueaktun ássamii ja sámi kulturdoaimmaide miehtá johkaleagi. Luossanálit galget hálldašuvvot bistevaččat, máhttuvođu mielde mas vuodđun lea árbevirolaš ja dieđalaš máhttu.

§ 3 Ulbmil, mihttomearit

DG ulbmil lea láhčit dili luossareiveaiggáid rievtti vuodul árbevirolaš fierbmebivdui, báikegotteolbmuid vieruiduvvon stággobivdoriektái ja guossebivdiid oaggunvejolašvuodáide. Guolleriggodat galgá hálldašuvvot buorrin johkaleagi álbumogii ja boahttevaš buolvvaide.

§ 4 Doaibmaguovlu- hálldašeapmi, árbediehtu, ovttasbargu, diehtojuohkin

DG doaibmaguovllus leat álbmotriekteláš hálldašanbarggut gustovaš lágaid vuodul ja priváhtariektelaš hálldašanbarggut čázadaga vuogatvuodalaččaid beales.⁵ Lea DG ovddasvástádus hálldašit čázadaga guliid ja guolásteapmi; dakko bokte organiseret guolásteapmi ja vuovdit bivdolobiid, gozihit guollemáddodagaid, bivdobearráigeahčču, sálašdieđiheapmi ja diehtojuohkkin⁶. Gč kap 6 Doaibma – hálldašanbarggut, ovddasvástádus

DG sáhttá ieš loktet áššiid ja buktit cealkámušaidis buot doaibmaguovllu áššiide. DG`as lea mearridanváldi fápmuduvvon hálldašandoaimmain go nu čuovvu lágain ja láhkaásahusain. DG ii sahte gohččut eará go lága dahje láhkaásahusa bokte.

Gozihit luossamáddodagaid ja bargat iešguđet birasáitagiid vuostá lea guovddážis hálldahusas. Báikegotteolbmuid árbevirolaš máhttu ja báikkálaš rájárašttildeaddji oktavuohta ja ovttasbargu luosa ja luossabivdo ektui deattuhuvvo.

Diehtojuohkkin čázadaga luosa ja luossabivddu dili ja máhttu birra lea DG ovddasvástádus. DG ovđii galget buktojuvvot dutkamiid ulbmilat ja sárggastusat go dutkanásahusat juolludit ruđaid dahje plánegohtet dutkamiid mat gusket Deanočázadahkii. DG doallá oktavuođa ja bargá ovttas našunála ja riikkaidgaskasaš dieđalaš- ja gelbbolašvuodabirrasiin, lotnolas máhtujuohkin ja -ovdánahttima dihtii, luossadieđuin, statistikhkain ja reporteren.

¹ Jf. Tanaloven § 6, 2. ledd, Tanaforkriften § 2 Formål

² Jf. Tanaloven § 1 Lovens formål

³ Jf. Tanaforkriften § 6, siste ledd, Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. § 1 Lovens formål

⁴ Gč. Tanaloven §§ 3 ja 6, 3. Lađas, Tanaforkriften § 13

⁵ Gč. Ggl.res 20.06.2014, evttohusat Deanulága rievdadusaide, mearkkašumit § 6 ektui

⁶ Gč. Tanaforkriften § 6, 1.lađas

§ 5 Hálldahus, bajimuš hoavda hálldahusas, ovddasvástádus

Hálldahusa doaimmaha beaivválaš jođiheaddji direktevrra virgenamas. DG virgáda direktevra ja dohkkeha virgesoahpamuša, bálkáeavttuid ja bargobagadusa

Direktevra lea bajimus hoavda hálldahusas, ja sus lea ovddasvástádus beaivválaš doaimmain ja bargiid bargodilis. Direktevra vuolggaha ja čuovvula hálldahusa doaimmaid DG fápmudusa mielde, sin mearrádusaid ja njuolggadusaid mielde. Direktevra dieđiha DG'ii hálldahusa doaimmaid ja bohtosiid birra.

Direktevra goziha ahte rehketdoallu lea lágaid ja láhkaásahusaid mielde, ja ovddida rehketdoalu ja mo jahkebohtosa ja opmodaga hálldašit DG meannudeapmái. Lea direktevra ovddasvástádus, ovttas jođiheaddjin dahje nubbinjođiheaddjin jos jođiheaddji lea eret, hábmet ášselistu ja čálalaš ášseguorahallamiid main leat mearrádusevttohusat DG čoahkkimiidda ja oktasaščoahkkimiidda. Direktevra lea DG čállingoddi, ja doaimmaha čállindoaimma čoahkkimiin

Direktevra lea DG oktavuođadoalli vuogatvuodalaččaiguin, bivdoguvlluiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin.

§ 6 Geográfalaš doaibmaguovlu

DG geográfalaš doaibmaguovlu lea Deanu vuolitoasi oktan oalgejogain ja Deanunjálbmi, ja norggabeale oalgejogat, oalgejogat norggabeale riikkarádjáčzis, ja oalgejogaid riikarájás čázádaga bajit osiide. Riikarádjáčzit, earret oalgejogat, hálldašuvvot Norgga ja Suoma guolástansoahpamuša mielde

§ 7 Giella

Sámegiella ja dárogiella leaba DG dásseárvosaš gielat. Čoahkkimat dulkojuvvojit.

Kapihtal 2 Čázádaga guolásteaddjit – vuogatvuodaguoddit ja guossit

§ 8 Čázadaga vuogatvuodaguoddit

Guolástanvuogatvuodalaččat leat johkaleagi ássit geat orrot čađat Deanu ja Kárášjoga gielldain, dahje Guovdageainnu suohkanis lahka oalgejogaid masa luossa gorgne. Dasa lassin lea boazodolliin stággobivdoriekti, gč § 10.

Dušše geasseboddii johtin muhtin johkaleagi gielddaide, ii deavdde ássaneavttuid⁷.

§ 9 Luossareiveaiggádat geain fierbme- ja stággobivdoriekti⁸

Fierbmebivdovuoigatvuhta lea sus guhte gilvá ja láddje unnimusat 2000 kg suoidni jahkái, dahje vástideaddji meari groavafuođđariid iežas dahje áigodatšiehtaduvvon láigoeatnamis, ja guhte ássá dain eatnamiin dahje lahka daid eatnamiid mat leat lagabus go 2 km eret Deanus dahje oalgejogain. Vuogatvuodalaš galgá leat čálihuvvon álbmotregisteris dan dihto guvlui, Deanu dahje Kárášjoga gielddas, dahje Guovdageainnu suohkanis lahka oalgejogaid masa luossa goargŋu

DG čáliha luossareive mas leat guolástanrievtti ja guolásteami eavttut. Gč.
Luossareivenjuolggadusaid § 3 luossareiveavttut.

⁷ Gč. Ggl.res. 04.02.2011, mearkkašumit Tanaforskriften § 3 ektui

⁸ Gč Tanaloven § 4, Tanaforskriften § 3, Ggl.res. 04.02.2011, mearkkašumit § 3 ektui

Luossareiveeaiggádis lea dasa lassin stággbivdoriekti. Luossareiveeaiggádis lea riekti fitnet ekonomalaš oasi DG badjelbáhcagis mii juhkojuvvo unnimusat juohke nuppi lagi, ja sis lea čoahkkin- evttohus- ja jienastanriekti oktasaščoahkkimiin. Guolástanrievtti lotnu hálbbiduvvon bivdokoartta vuostá.⁹

§ 10 Báikkálaš stággbivdit dołoš vieruiduvvanrivttiin¹⁰

Johkaleagi ássiin geain ii leat fierbmebivdoriekti, lea báikkálaš vieruiduvvanriekti bivdit duorgguin ja stákkuin gáttis ja fatnasis. Vuogatvuodalaš stággbivdorivttiin galgá galgá leat čálihuvvon álbmotregisteris fásta ássin Deanu dahje Kárášjoga gielddas, dahje Guovdageainnu suohkanis lahka oalgejogaid masa luossa goargnu. Boazodoallit geat eai oro daid guovlluin, lea stággbivdoriekti go sis lea boazodoallu johkaleagis.¹¹

Stággbivdorievtti lotnu hálbbes jahkodatbivdokoartta vuostá.

§ 11 Guossebivdit geain lea vejolašvuhta beassat bivdit stákkuin¹²

Guossebivdit leat sii geat eai oro čađat ja leat čálihuvvon álbmotregistarii johkaleagi gielldain. Guossebivdiin lea vejolašvuhta beassat bivdit stákkuin ja duorgguin gáttis dahje fatnasis báikkálaš suhkkiin guhte ássá johkaleagis čađat. Stákkuin beassá bivdit go lotnu bivdokoartta.

§ 12 Guolásteapmi, guolástandivvaga, bivdolohpi, sálašdieđiheapmi

Oaggun stákkuin dahje duorgguin ii galgga hehttet fierbmebivdu¹³

Olbmot geat mákset guolástandivvaga ja ostet bivdolobi, sáhttet bivdit čázadaga luossačáziin, oalgejogain ja joganjálmmis. Dat guoská čuovvovaš guolástanjoavkuide

Bivdolobiid hattiid báikkálaš- ja guosseguolásteddiide iešguđet osiin čázadagas, leat DG ruovttusiidduin: www.tanafisk.no/fiskekort/

Nuorat vuollel 18 lagi sahttet oastit bivdokoartta mássekeahttá guolástandivvaga. Guossemánát gitta 16 jahkásážan sahttet bivdit nuvttá gáttis. Johkaleagi mánát sahttet bivdit nuvttá gáttis ja fatnasis dassái go devdet 16 lagi. Badjeolbmot, gč § 10, eai másse guolástandivvaga.¹⁴

Juhkehaš guhte oastá bivdokoartta lea geatnegahton dieđihit bivdosállaša DG`ii, maiddái go ii gotte maidege. Dieđut sálašdieđiheami birra leat DG ruovttusiidduin: www.tanafisk.no/fiskekort/fangstrappering

Kapihtal 3 DG – organiseren

§ 13 Bajimus jođihangoddi, jođiheaddji ja nubbijođiheaddji, cealkin, ásahusovddasvástádus

DG miellahtuin lea, kollegiála ásahussan, bajimus ovddasvástádus báikkálaš háldahusa jođiheamis ja doaimmas. Jođiheaddji jođiha DG. Nubbijođiheaddji doaibmá jos jođiheaddji lea eret.

⁹ Gč. Tanaforskriften § 11, 3.lađas, oktasaščoahkkima njuolggadusaid § 3

¹⁰ Gč. Tanaloven §5, Tanaforskriften § 4

¹¹ Gč. Tanaforskriften § 4

¹² Gč. Tanaloven § 6, 1. Lađas, Tanaforskriften § 5

¹³ Gč. Tanaloven § 5, 2.lađas

¹⁴ Gč. Reindriftsloven § 26

DG`as leat 9 áirasa, geain 5 ovddastit luossareiveaiggádat válljejuvvon oktasaščoahkkimis ja 4 ovddastit báikkálaš guolásteddjiid stággobivdoriektin, válljejuvvon Deanu ja Kárášjoga gielddain, guovttis goappásge. Doaibmi DG láhttut doibmet dassážii go oðđa válljejuvvon láhtut leat vuodđudan iežaset oðđa doaibmaágodahkii.

Jođiheaddji, dahje son gean jođiheaddji dáhtru, buktá DG cealkámušaid olggos prinsihpalaš áššiin, dahje áššiin mat leat meannudeami vuolde. DG sáhttá, iežas ásahusovddasvástádusain, šaddat ovddasvástádusa vástideaddji vahágiid ovddas mat čuhcet goalmátolbmuid DG láhtuid mearrádusaíd, cealkámušaid dahje eará daguid dihtii, dahje jos eai daga daid.

Nu sáhttá geavvat beroškeahttá leago DG doaimmahan priváhttariekelaš dahje álbmotriektelaš eiseválddi, gč § 4.

§ 14 Áirrasválljen oðđa doaibmaágodahkii¹⁵

Buot 9 áirasat persovnnaš sadjásaččain galget válljejuvvot ovdal skábmamánnu nohká gielddaválgađagi, Doaibmaágodat lea 4 lagi ja čuovvu gieldaválgaágodaga. Doaibmi áirasiid ja sadjásaččaid sáhttá válljet oðđa doaibmaágodahkii. Berre válljejuvvot áirasiid guktot sohkabeliin.

Oktasaščoahkkin mii vállje luossareiveaiggádiid áirasiid lágiduvvo oktan Deanu ja Kárášjoga bivdoguovlluin. Oktasaščoahkkin vállje 5 áirasa persovnnaš sadjásaččain, luossareiveaiggádiid gaskkas geat ásset čađat ja leat álbmot álbmotregistarist johkaleagi gielddain. Unnimus 2 dain 5 áirasis ja sadjásaččat galget ássat čađat Deanu bivdoguovllus ja vástideaddji láhkai Kárášjoga bivdoguovllus.

Maŋjil gielddaválgađaid válljeba Deanu ja Kárášjoga gielddastivrrat 2 áirasa goabbatge, persovnnaš sadjásaččain, olbmuid gaskkas geain lea stággobivdoriekti, ja geat leat fásta ássit ja álbmotregistarist gielddain. Eai sahte nammadit olbmuid geain lea luossareive.

§ 15 Vuodđudeaddji čoahkkin

Doaibmi jođiheaddjis lea ovddasvástádus gohčut áirasiid vuodđudeaddji čoahkkimii mas válljejuvvvo jođiheaddji ja nubbijođiheaddji oðđa doaibmaágodahkii. Čoahkkin galgá dollojuvvot 7 beaivvi siste maŋjil go buot 9 áirasat luossareiveaiggádiin ja báikkálaš stággobivdiin leat válljejuvvon.

Doaibmi jođiheaddji rahná ja jođiha vuodđudeaddji čoahkkima mas lea sisagohčuma ja áššelisttu dohkkeheapmi dassái go oðđa jođiheaddji lea válljejuvvon. Ovdanbuktojuvvoo stáhtusraporta dehálaš áššiin, ja bargguid birra mat gullet ſiehtadallamiidda čázádaga guolástanhálddašeamsi riikarádjáčis, gč § 20.

§ 16 Geaid sáhttá válljet ámmáhii jođiheaddjin ja nubbinjođiheaddjin

DG áirasat válljejit jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji juohke nubbi lagi doaibmaágodagas. Sadjásaččaid ii sahte válljet. Vuodđudeaddji čoahkkimis sáhttet válljet stággobivduáirasiid gaskkas jođiheaddjiámmáhii, ja luossareiveáirasiid gaskkas nubbinjođiheaddjiámmáhii.

Go 2 lagi lea vássán de lotnašuvvot ámmáhat nu ahte jođiheaddji válljejuvvvo luossareiveáirasiid gaskkas, ja stággobivdoáirasiid gaskkas nubbinjođiheaddji.¹⁶

§ 17 Jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji válljet

Go vállje jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji de galget unnimusat 7 dain 9 áirasiin leat mielde, oktan sisagohčojuvvon sadjásaččain. Luossareiveaiggádiid áirasat ja báikkálaš stággobivdoáirasat berrejtit doallat sierračoahkkimiid ovdal jođiheaddjiválgađaid, ohcan dihtii

¹⁵ Gč. Tanaforkriften § 6

¹⁶ Gč. Tanaforkriften § 6, 6. lađas

ovttaoaivilvuoda goabbatge ovdaolbmoevttohasain. Buohkat galget oasálastit válggain ja jienastit. Ii sáhte guorus jienain jienastit. Son guhte fitne eanet go 50 % jienain, lea válljejuvpon, gč. § 24.

§ 18 Nammadeapmi ášselávdegottiide ja olgguldas ovddasteapmái

DG sáhttá nammadit bistevaš dahje gaskaboddosaš ášselávdegottit ja ovddastedjiid olgguldas rádiide, lávdegottiide dahje eará ovttasbargguide dihto áigái doaibmaágodagas. Joðiheaddji, dahje su gean joðiheaddji bivdá, mearrida ovddasteapmi čoahkkimiidda, konferánssaide seminárain jnv.

§ 19 Ášselávdegoddi – luossareiveohcamiid meannudeapmi

DG vállje ášselávdegoddi mii DG bealis meannuda ja mearrida luossareiveohcamiid DG čoahkkimiid gaskkas guolástanáigodagas. Dat guoská áššiide mas lea sáhka čáliheapmi ja láigo hit guolástanrikti, bivdorievti sirdit eará bivdoguvli ja fierpmástallan. Ášselávdegoddi ii sáhte mearridit luossareiveáššiin, earret jos leat hui johttevaš/kuránta hoahppoášsit mas fierbmeriekteeavttut leat ollašuvpon.

Lávdegoddái válljejuvvojít 3 áirasa mas unnimusat 2 ovddasteaba luossareiveaiggáidiid. Lávdegoddi berre meannudit áššiid elektrovnnaččat. DG meannuda ja mearrida váiddaaššiid lávdegotti mearrádusain. Várdosa meannuduvpon áššiin ovddiduvvo DG čoahkkimii

§ 20 Siehtadallamat Suomain -áirrasválljen¹⁷

DG vállje áirasiid norgga delegašuvdnii soahpamušsiehtadallamiidda ja láhkásahushábmémii ovttas Suomain, guolástanhálldašeamis čázádagá riikarádjáčázis. Áirasat válljejuvvojít DG láhtuid gaskkas geat ovddastit luossareiveaiggáidiid ja stággobivdiid. Nu maiddái go válljejuvvojít persovnalaš sadjásaččat. Válgat mearriduvvot 2/3 eanetloguin. Válljejuvpon áirasat doibmet odđa doaibmaágodaga vuodđudančoahkkima rádjai. Bargoraporta ovdanbuktojuvvo dán čoahkkimii.

Kapihtal 4 DG čoahkkinat – sisagohčun, bealálašvuhta, mearridanváldi, jienasteamit

§ 21 Čoahkkinsisagohčun, čoahkkinjoðiheapmi, áššečielggadeapmi, mearrádusevttohus

Joðiheaddjis lea ovddasvástádus gohčut čoahkkimii ja gozihit ahte ášselistu ja čálalaš áššečielggadeamit mas leat mearrádusevttohusat leat sajis ja sáddejuvvojít áirasiidda unnimusat 8 beavve ovdal čoahkkima. Joðiheaddji rahpá ja joðiha čoahkkima ja ovddida áššiid meannudeapmái. Jos guktot joðiheaddji ja nubbijoðiheaddji leaba eret de čoahkkin vállje čoahkkinjoðiheaddji.

Galgá farggamusat gohčojuvvet čoahkkimii jos čuožilit erenoamáš áššit main lea váikkuhus DG ovddeš mearrádusaide, vuoruhemide strategijaide, doaimmaide dahje joðiheapmái. Galgá ovttatmanu gohčojuvvet čoahkkimii jos unnimusat 4 áirasa čálalaččat bivdet ovta dahje eanet áigeguovdilis ja dehálaš áššiid meannudeapmái.

§ 22 Bealálašvuodđagearaldagat, jávohisvuodđageasku, ehtalaš njuolggadusat¹⁸

DG áirras lea bealálaš dahkat mearrádusvuodu dahje mearrádusa áššis, go ieš lea osolaš/bealli áššis, go sus lea lagaš čanastumit muhtiin bealálaččain áššis, dahje lea lagaš

¹⁷ Gč Tanaforskriften § 13, 1.lađas

¹⁸ Gč. Tanaforskriften § 15

fuolki dahje náittosdili bokte fuolki bealálaččain, dahje jos lea jođihanámmát dahje lea áirras bealálačča stivrii.

DG-áirras dahje sadjásaš, galgá buori áiggis ovdal čoahkkima dieđihit dilálašvuodaid birra mat dahket, dahje sáhttet dahkat, su bealálažjan ovtaa dahje eanet áššiin.
Bealálašvuodajeardaga mearrida DG čoahkkin, ja mearrádus čallo beavdegirjái.

DG áirasiin ja sadjásaččain vuolláičállet jávohisvuodageasku mas earret eará geatnegahttet iežaset orrot jávohaga dieđuin, mat leat jávohisvuodageaskku vullosačča, maid ožzot ámmáhiid bokte, vaikko vel ii leat mearriduvvo nu sierra mearrádusain. DG mearrida ehtalaš njuolggadusaid áirasiid, sadjásaččaid, bargiid ja earáid várás geat dahket bálvalusaid DG ovddas.

§ 23 Mearridanváldi, jávkan, jienasteamit, mearrádusaid váidleapmi

DG`as lea mearridanváldi go unnimusat 7 áirasa, oktan sisagohččojuvvon sadjásaččain leat das. Áirasiin lea geatnegasvuhta dieđihit buori áiggis ovdal čoahkkima jos eai boađe leat das, nu ahte sáhttá gohčut sadjásačča. Čoahkkinjođiheaddji sáhttá juolludit oanehat virgelobi čoahkkinbotta, jos jávkan ii hehtte čoahkkima mearridanválddi.

Buot áirasat geat leat mielde galget oasálastit jienasteamis ja jienastit. Jođiheaddjis lea duppaljetna.

Ášshit ja válggat mearriduvvot dábálaš eanetloguin, jos jo ii gáibiduvvo 2/3 eanetlohku dihto áššiide, gč. §§ 24 ja 25. Jienasteamit virgáideamis ja válggain dakkosit čálalaččat jos okta áirasiin gáibida nu.

Mearrádusaid sáhttá bealálaš váidalit. Mearrádusat ásahusa, doaimma, budjeahetta, bividolobi haddebidjama ja guolásteami ráddjema, ii sáhte váidalit.¹⁹

§ 24 Gáibádus dábálaš eanetlohkui – áššiin, válggat, virgáideamit

Mearrádusat leat fámolačča áššiin mat gáibidit dábálaš eanetlohku, go DG`as lea mearridanváldi ja eanetlogus leat eanet go 50 % jienain ášsis.

Virgádemii ja válggain ja válljejuvvon son guhte fidne eanet go 50 % jienain. Jos ovtaa ollu jienat, de mearriduvvo virgáideapmi dahje válggat jođiheaddji bokte. Jos jienastuvvo eambbo go 2 evttohusain, de lea válljejuvvon son guhte fidne eanet go 50 % jienain. Jos ii oktage fitne nu, de dahkko ođđa jienasteapmi sudno gaskkas geat fidniiba eanemus jienaid. Son válljejuvvvo guhte fitne eanet go 50 % jienain.

§ 26 Gáibádus arvat eanetlohkui

Mearrádusat čuovvovaš áššiin leat fámolačča Tanaforskriften mielde go DG `as lea mearridanváldi ja mearriduvvot arvat eanetloguin, mii lea unnimusat 2/3 jienain.²⁰

- a) § 6, 4.lađas: Budjeahttamearrádusat
- b) § 9 bivdokoarttaid haddebidjan
- c) § 10 guolásteami ráddjen
- d) § 11 háldofoandda ja liigudan foandda birra
- e) § 12 Guolástanbearräigeahčču organiserema birra
- f) § 13 válljet áirasiid norgga šiehtadallandelegašuvdnii
- g) § 14 caggat guolástedđiijid jos leat rihkkon mearrádusaid

Mearrádus dohkkehít dahje rievadait DG njuolggadusaid ja plánaid gáibida arvat eanetlogu:

- h) DG njuolggadusat

¹⁹ Gč. Ggl.res 04.02.2011, mearkkašumit Tanaforskriften § 15 ektui

²⁰ Gč. Tanaforskriften § 6, 4. lađas

- i) Oktasaščoahkkima njuolggadusat, ráhkkanepmi ja čaðaheapmi
- j) Luossareivenjuolggadusat – eavttut guolástanriektái ja guolásteapmái
- k) Bivdoguovlonjuolggadusat – bivdoguovlluid bivdoorganiseren
- l) Bajtdási plánat

Kapihtal 5 Čovdojuvvot ámmáhis – lasihanválga²¹

§ 26 Čoavdinbivdda, molsašumit

Ovttaskasáirras dahje sadjásaš sáhttá váldit oktavuoda čálalaččat DGain čoavdinbivdagiin ámmáhis jos sus leat erenoamáš sivat. Erenoamáš sivat sáhttet leat fárren, buozalmasuohtha, bearraša vuhtiiváldin dahje eará dilálašvuodat mat leat hehtehussan doaimmahit ámmáha doaibmaágodagas. Fárren eará gildii maid deavdá čoavdineavttuid, jos de ii leat šat álbmotregisteris johkaleagi gielddaid ássi.

Gielddaid bokte válljejuvvon áirras, ii sáhte molsašuvvot jos oažu luossareive doaibmaágodagas. Seamma lea jos áirasis gean oktasaščoahkkin lea válljen, ii leat šat luossareive.

§ 27 Lasihanválga – mearrideapmi, čaðaheapmi

DG mearrida leat go ákkat čoavdit áirasiid ahte galget go čaðahuvvot lasihanválggaid. Jos lea báhcan 12 manu doaibmaágodagas, sáhttá DG mearridit ahte válggat eai čaðahuvvo. Jos válggaid šaddá čaðahit, biddjoit válgaráhkkanemmit johtui vajot.

Lasihanválga odđa áirasa dahje sadjásačča luossareiveeaggádiid ovddas čaðahuvvo erenoamáš oktasaščoahkkinis. Vástideaddji válggat dakkosit dan gielddas mii lei válljen áirasa guhte čovdojuvvon ámmáhis. Válljejuvvon liigeáirasat doibmet reasta doaibmaágodaga.

Kapihtal 6 Doaimmahus – doaimmat ja ovddasvástádus

§ 28 Hálldašandoaimmat

1. Bivdoguovllut, guovlojuohkin²²

DG sáhttá juohkit joga bivdoguovlluide(sonaide) gosa luossareiveeaggádat čujuhuvvot fierbmebivdui. Ovttaskas bivdoguovlu lágida ieš bivddus. *Bivdoguovlluid njuolggadusat § 4* ovttasdoaibman DG ja bivdoguovllu gaskkas.

DG doallá oppalašgeahčaldat ja ja meannuda bivdoguovllujuohkima juohke njealját jagi, ja čálihemiid bivdorivttiin mannjil go oktasaščoahkkin lea buktán cealkámušas áššis, gč *Oktasaščoahkkima njuolggadusat § 7*

2. Hálldašit guliid ja guolásteapmi²³

Lea DG ovddasvástádus hálldašit guliid ja earret eará gozihit máddodagaid, ja deattuhit árbedieđu geavaheapmi lassin dieđalaš máhtui dutkamiin ja hálldašeams, ja bargat birasáitagiid, luosaid lohkat j.n.v

²¹ Gč. Tanaforskriften § 6, 3. lađas, Ggl.res.20.06.2014 Tanforskriften rievadusaid birra

²² Gč. Tanaforskriften §7, 2. ja 3. lađas

²³ Gč. Tanaforskriften § 3, 3. ja 6. Lađas, ja § 7 4. ja 6. lađas

Lea DG ovddasvástádus čálihit luossareivii vuogatvuodalaččaide, čálihit bivdoriekti dihto bivdoguvllus, mearridit bivdorievtti sirdima eará guovllus ja meannudit lágosoahpmamušaid guolástanrivttiin mearreágái bivdoguvlluin. DG registrere láigoheemiid mat leat jahkái ain hávil, ja doallá várdosa buot láiggohemiin bivdoguvlluin. Gč *Luossareivenjuolgadusat*

3. *Bivdolobivuovdin, haddemeroštallan, ii váidinmunni*²⁴

DG`as lea ovddasvástádus vuovdit bivdolobiid báikkálaš ja guossebivdiide, ja mearrida koartahattiid čázadaga vuolit norggaoasis ja joganjálmmis ja norggabeale oalgejogain. Bivdolohpehattiid ii sáhte váidalit. Gažaldat das ahte sáhttet go mearriduvvon koartahattit rihkkut bistevaš vuogatvuodaid sáhttá loktet dábalaš duopmostuoluid ovdii vuogatvuodalaččaid ja eará guolásteddjiid bokte.²⁵

4. *Bearráigeahčču*²⁶

Lea DG ovddasvástádus organiseret ja doallat bearráigeahčču guolásteamis norgga oalgejogain ja čázadaga vuolit norggaoasis ja joganjálmmis. Bearráigeahčču lea hálldašeami ja operatiivvalaččat DG duohken. Riikarádjáčzis čađahuvvo bearráigeahčču ovttas Suoma bearráigeahččuin ja Stáhta luonddubearráigeahččuin SNO. DG sáhttá vuovdit bearráigeahččobálvalusaid SNO`ii. Go bivdoágodat nohká. Meannuda DG bearráigeahččoraportta oktan bálvalusa ehtalaš njuolggadusain.

5. *Luossareiveaiggáidiid oktasaščoahkkkin*²⁷

DG gohčču dábalaš ja erenoamáš oktasaščoahkkimiidda, mat lágiduvvot oktasažžan Deanu ja Kárášjoga luossareiveaiggáidiid várás. Dábalaš oktasaščoahkkkin lágiduvvo guktii doaibmaágodagas, ja erenoamáš oktasaščoahkkkin lágiduvvo dárbbu mielde. Gč §§ 6-9 *Oktasaščoahkkima njuolggadusat*

6. *Jahkásaš luossačoahkkkin buot vuogatvuodalaččaid várás*²⁸

DG lágida jahkásaš luossačoahkkimiid go guolástanáigodat nohkká, mas lea diehtojuohkin doaimmahusa birra, plánat ja áigeguovdilis ášshit. Čoahkkin sáhttá leat oktasaš Deanu ja Kárášjoga ovddas, dahje goappát ge. Čoahkkimii bovdejuvvot čázadaga vuogatvuodalaččat; luossareiveaiggádat ja báikkálaš stággobivdit. Čoahkkin sáhttá buktit cealkámušaid buot gažaldagaide main lea mearkkašupmi guliide ja guolásteapmái. Luossareiveaiggádat ja báikkálaš stággobivdit sáhttet diedjihit áššiid maid hálidot digaštallat. DG jođiheaddji, dahje nubbijođiheaddji jos jođiheaddji lea eret, jođiha čoahkkima ja ovdanbuktá áššiid.

7. *Bajit dási plánat, rapportat sálašdieđiheapmi*

DG mearrida bajit dási plánaid ja eará hálldašanplánaid. Evttohus bajit dási plánaide sáddejuvvo gulaskuddamii ovdal dohkkehuvvojit. DG meannuda ja almmuha rapportaid, sálašdieđáhusaid ja statistikhka, ja eará diliid birra mat gusket čázadaga guliide ja guolásteapmái ja DG doibmii.

8. *Ekonomijjahálldašeapmi – sisabođut, golut,máksinnákca*²⁹

DG ruhtada iežas ja geavaha jahkásaš sisabođut bivdolohpevuovdimis ruhtadir doaimmas, oktiivástideaddji DG ulbmiliid, vuoruhemiid ja mearrádusaid mielde. DG bearráigeahččá doaimmahusa ekonomalaš ovdáneami ja jahkebođus mearriduvvon doaibma- ja investerenbudjeahutta vuostá, ja goziha ahte doaimmahusa álo lea dorvvoláš máksinákca

²⁴ Gč. Tanaforskriften § 9, Ggl.res. e 4.2.2011, mearkkašumit § 9 ektui.

²⁵ Gč. Ggl.res. 4.2.2011, mearkkašumit Tanaforskriften § 15 ektui

²⁶ Gč. Tanaforskriften § 12

²⁷ Gč. Tanaforskriften § 8

²⁸ Gč. Tanaforskriften § 6, 5.lađas

²⁹ Gč. Tanaforskriften § 11, 1.lađas

9. Jahkediedáhus, rehketdoallu, jahkeboađus

DG meannuda ja dohkkeha jahkediedáhusa, rehketdoalu ja revišuvdnačilgehusa mas lea jahkeboađus. DG mearrida mo geavahit jahkebohtosa ja meannuda jahkásáččat doaimmahusa opmodathálldašeapmi.

10. Váldeháldofoanda ja liigudanfoanda³⁰

DG liiguda jahkásáš bivdokoartadietnasa váldeháldofondii man geavaha doaimmahusa olggosgoluide. Oassi ruđain biddju liigudanfondii dáhkádussan boahttevaš hálldašeapmái ja doibmii unnimusat 2 jahkái ovddasguvlui. Jos foanda geavahuvvo ruhtadit erenoamáš doaibmabijuid, de galgá devdojuvvot fas dan muddui mas lei ovdal.

Ovttaskas jagiid geavakeahtes doaibmaruđat juhkojuvvot 75 % luossareiveeaiggáidida ja 25 % liigudanfondii. Juohkin DG badjelbáhcagis luossareiveeaiggáidida galgá unnimusat juohke nuppi lagi.

11. Deanočázádaga fanasregisttar- doaibmaovddasvástádus

Lea DG ovddasvástádus doaimmahit Deanočázádaga fanasregistara lagi 2018 rájes, Registtar galgá odasmáhhtt ja digitaliserejuvvot. DG juohká galbbaid odđa fatnasiidda. Galbbaid fatnasiin mat eai leat anus šat galget buktojuvvot DG`ii.

Kapihtal 7 Eará mearrádusat

§ 29 Guolásteami ráddjen³¹

DG'as lea váldi ráddjet guolástanlobi jos guollemáddodagaid dahje báikki olbmuid guolásteami vuhtiiváldin gáibida dan. Guolásteapmi ja bivdolohpevuovdin sáhttá ráddjejuvvot dihto guolástanjoavkkuid ovddas, DG geográfalaš doaibmaguovllus, gč §6. Guossebivdiid guolásteapmi ráddjejuvvvo ovddemus. DG sáhttá iskat očcodit eaktodáhtolaš šiehtadusaid vuogatvuodalaččain guovtte bealde riikaradjáčázi ráddjen dihtii bivddu.³²

Guolástanráddjenmearrádusaid ii sáhte guoddalit. Gažaldagat ahte rihkkot go mearrádusat bisteavaš vuogatvuodalaččain guovtte bealde riikaradjáčázi ráddjen dihtii bivddu.³³

§ 30 Caggojuvvot guolásteamis³⁴

DG sáhttá mearridit ahte vuogatvuodalaš dahje eará guolásteaddji caggojuvvvo guolásteamis čázadagas jos lea rihkkon Deanoláhkaásahusa mearrádusaid, láhka luossaguliid ja sáivačáhceguliid ektui dahje Deanosoahpamuša Suomain. DG mearrida buktá go rihkkun biehttaleami dihto áigái. Cagganmearrádus sáhttá boahtit lassin ránggáštusaide mat čuvvot lága luossaguliid- ja sáivačáhceguliid ektui j.n.v.

§ 31 Hálldašanláhka, almmolašvuodáláhka – gustovačča áššemeannudeapmái³⁵

Hálldašanlága mearrádusat bealátkeahtesvuohta, bagadallangeatni, áššemeannudanáigi, jávohisvuodägeasku ja ovddalgihtii dieđiheapmi birra leat gustovačča DG áššemeannudeamis. DG galgá álo addit čálalaš dieđu vuogatvuodalaččaide ovddalgihtii, ja

³⁰ Gč. Tanaforskriften § 11, 2. ja 3. lađas

³¹ Gč. Tanaforskriften § 10

³² Gč. Ggl.res. 4.2.2011, mearkkašumit Tanaforskriften § 10 ektui

³³ Gč. Ggl.res. 4.2.2011, mearkkašumit Tanaforskriften § 15 ektui

³⁴ Gč. Tanaforskriften § 14

³⁵ Jf. Tanaforskriften § 15

vejolašvuohta bukitit cealkámuša ovdal dáhkko mearrádus mas sáhttá leat riektelaš dahje duohta váikkuhus sin beroštumiide.

DG áššebáhpárat leat almmolačča. Jos geahčadangáibádus hilgojuvvo, de sáhttá jearaldaga ahte doallat áššebáhpára eret almmolašvuodas váidojuvvot Romsa ja Finnmárkku Fylkkamánnii.

§ 32 Riidočoavdin – vuogatvuodaášsit, guolásteapmi³⁶

Riiddut vuogatvuodaáššiin mat gusket fierbmebivdui dahje stággobivdui mearriduvvot loahpalaččat eanajuohkinriektis dahje diggeriekts. Eanajuohkinriekti sáhttá mearridit geavahanortnegiid. Riiddut vuogatvuodaččaid gaskkas, dahje doaibmabijuide guolástanráddjejumis, iskojuvvot vuos čovdojuvvot DG bokte. Jos ii juvssa čovdosa, de sáhttá riiddu loktet eanajuohkinriektái dahje diggeriektaí.

§ 33 Dohkkehít ja rievadadit njuolggadusaid

Dáid njuolggadusaid dohkkeha ja rievadada DG arvat eanetloguin, 2/3 jienain gč. § 26. Rievdadusevttohusaid guorahallá DG ja sádde daid gulaskuddamii ja ovddiduvvot oktasaščoahkkimii cealkámušaide, ovdal DG dohkkeha njuolggadusaid.

³⁶ Gč. Tanaforskriften § 16

DG NNUOLGGADUSAT – MEARKKAŠUMIT OVTTASKAS MEARRÁDUSAIDE:

§ 1 ektui, Mandáhta ja § 4 doaibmaguovlu: Mearriduvvo ahte DG lea “iešheanaláš erenoamáš orgána” ja čuovvovaš ákkastallamin: DG lea erenoamáš orgána mas lea álbmotriektelaš hálldašandoaimmat, muhto lea maiddái sierra riektesubjeakta mas lea iežas ekonomija ja opmodat ja válvi ja geatnegasvuodat Deanoláhkaásahusa vuodul, gč Ot. prop. nr 11 (1993-94) s.27. DG dasa lassin doaimmaha priváhtariektelaš válvi vuogatvuodalačaid beales, Ggl. Res. 20.06.2014 mielde mas leat evttohusat Deanoláhkaásahusa rievademiide, gč mearkkašumit § 6 ektui.

§ 4 ektui Doaibmaguovlu: DG ovddasvástádus lea hálldašit čázádaga guliid ja guolásteapmi, dakko bokte gozihit máddodagaid ja diehtojuohkin e.e. stáhtusis ja máhttos čázádaga luosa ja luossabivddu birra. DG ovdi galget ovdanbuktot dutkamiid ulbmilat ja sárggastusat go dutkanásahusat juolludit ruđaid dahje plánegohtet dutkamiid Deanočázádaga ektui.

§ 13 ektui, 4.lađas Bajimus jođihangoddi (orgána ovddasvástádus)

DG lea maiddái sierra riektesubjeakta ja sáhttá orgána namas šaddat guoddit ovddasvástádusa vahágiid ovddas mat čuhcet goalmát olbmui go vuolgá DG lahtuid mearrádusaaid, cealkámušaid dahje eará daguid dihtii. Orgánaovddasvástádus ii leat láhkii čatnon. Váruhisvuodaovddasvástádus čuovvu dábalaš ovddasvástádusvuodju mii lea norgga rievttis. Earret DG orgánaovddasvástádus, de sáhttá ovttaskas DG-láhttu šaddat vástidit jos láhttu dakhá mearrádus mii rihkko lága dahje DG ulbmila, dahje láhtte nu ahte rihkku iežas objektiivvalaš geatnegasvuodaid láhttun, dahje daid vuordámušaid maid dábalačcat bidjá DG lahttui. Jos láhttu lea čuvvon buot njuolggadusaaid, ásahusaid ja dábiid, ja dattege geavvá vahát, de lea vuolggasadji ahte ii guotte ovddasvástádusa. Dasa galgá oalle ollu ovdal DG-láhttu šaddá buhtadusvástideaddji eanet go ámmátlaš boasttuveardidemiin. Čujuhuvvo notáhtii 27.03.2017 advokáhtafitnodat Haavind AS bokte mas veardiduvvo DG-láhtui ovddasvástádus.

§ 14 ektui áirrasválljen odđa doaibmaáigodahkii: Ii berre njuolggadusaide bidjat loahpalaš góibádussan ahte galget válljejuvvot DG áirasat guktot sohkabeliin. Mearriduvvo ahte áirasat berrejít válljejuvvot guktot sohkabeliin. Mearrádus lea ávžuhus luossareiveaiggádiid oktasaščoahkkimii ja gielddaide válljet sihke nissoniid ja albmáid. Mearriduvvo 2.lađdasii ahte oktasaščoahkkin vállje 2 áirasa bivdoguovlluin Deanus ja 2 áirasa Kárášjoga bivdoguovllus. Lea oktasaščoahkkima duohken guđe guovllus/gielddas 5.áirras boahtá. Luossareiveaiggádat geat ásset lahka oalgejogaid masa luossa goargňu Guovdageainnu suohkanis gullet Kárášjoga bivdoguvlui, gč. Ggl.res. 4.2.2011, mearkkašumit § 6 ektui. Das maid čuožu ahte departemeanta oaidná “lundolažjan ahte unnimusat 2 dain 5 áirasis galget leat vuogatvuodalačcat opmodagaid vuodul mat leat nuppi dan guovtti gielddas, nu ahte dáhkida buori ovddasteapmi buot čázádaga osiin ...” ja bidjet vuodđun ahte “ unnimusat guovttis dain viđa áirasis válljejuvvot nuppi dan guovtti gielldain”.

19 ektui, ášselávdegoddi: Ášselávdegoddi galgá meannudit ja mearridit áššiin fierbmebivddu birra gaskkal DG čoahkkimiid bivdo.áigodagas. Ohcamat sáhtte boahtit maŋjil go DG lea doallan maŋimuš čoahkkin go bivdoáigodat álgá, ja gitta boahtte čoahkkimii čakčat. DG`as lea mánga áigodaga jo leamašan ášselávdegoddi dán bargui. Ohcamat eai leat šat nu galle, erenoamážit 2017 rájes. Ášselávdegoddi lea veahkkin hálldahussii, erenoamážit áššiin gos čuožila sáhka bealálašvuoda birra. Ášselávdegoddi ii sáhte meannudit luossareiveohcamiid, earret jos leat hui johttevaš/kuranta áššit mas buot

luossareiveeavttut leat ollašuvvon. Luossareiveášsit, sihke čáliheapmi ja manaheapmi, galget ain meannuduvvot ja mearriduvvot DG čoahkkimiin.

§ 20 ektui Siehtadallamat Suomain: Mearrádus lea hábmejuvvon nu ahte DG galgá fidnet seamma olu áirasat go stáhta norgga sáttatgottis. Dakkáraš modealla lea maiddái Suomas. Deanoláhkaásahusas § 13, 2.lađđasis regionála siehtadallamiid birra ii leat joatkašuvvon Norgga ja Suoma gaskasaš siehtadusas jagi 2017. Siehtadusas maid ii leat mihkgege bivdolohpehattiid birra nu mo lea mearriduvvон láhkaásahusas. DG sihke vuovdá bivdolobiid ja mearrida hattiid iežaset doaibmaguovllu siste, gč §6 ja § 28.3

§ 21 ektui Čoahkkinsisagohčun, čoahkkinjodíheapmi: Jođiheaddjis lea ovddasvástádus sisagohčut DG čoahkkimiidda ja fuolahit ášselistu ja áššeguorahallamiid main leat mearrádusevttohusat. Jođiheaddji galgá gohčut hoahpočoahkkimii jos bohtet erenoamáš ášsit main sáhttá leat váikkuhus DG ovddeš mearrádusaide, vuoruhemiide, strategijaide, doibmii dahje bargguide. Njeallje áirasa sáhttet čálalaččat bividit čoahkkima jos okta dahje eanet áigeguovdilis ášši main lea stuorra mearkkašupmi šaddá dárbu meannudit. Dákkáraš ášsit sáhttet górtat jos bohtet ođđa, váikkuheaddji momeantat ovddeš ášši ektui mii vajot čuohcá ášši ovdáneapmái dahje doibmii.

§ 22 Jearaldagat bealálašvuoda ektui: DG áirras dahje sadjášaš lea bealálaš ráhkkanahttit ja mearridit ášsis go son lea : fuolki- dahje náittosdili bokte oktavuohta bajás dahje vulos sázun dahje doarrás nu láhka go oabbá/viellja, dahje jos sus lea jođiheaddji virgi dahje lea jođiheaddji dahje miellahtu stivrras muhtin ášši bealálaččaide. Go ohccojuvvojít doaibmaruđat várrejuvvon johkaleagi luossabivdoservviide, de lea bealálačča jođiheaddji bealálaš go DG meannuda ohcamiid obbalacčat. Eará áššiin lea sihke stivrra jođiheaddji ja miellahtot bealálaččat, Miellahtus dahje sadjášaččas lea alddis geatnegasvuhta veardidit bealálašvuodastis. DG miellahtot sáhtté divvot jearaldaga bealálašvuoda ektui eará miellahtuin. Bealálašvuodagažaldat mearriduvvo čoahkkimis. Ferte veardiduvvot leat go dilálašvuodat mat sáhttet dagahit luohttevašvuoda ovdii, ahte muhtin guhte láhčá dahje mearrida ášsis lea bealátkeahttá. Dát áirras sáhttá oasálastit ja buktit cealkámušas ovdal go jearaldagas mearriduvvo. Berre gohčojuvvot sadjášaš čoahkkimii ja jienasteapmái áššis.

§ 23 ektui Mearridanváldi, 1.lađas: Deanoláhkaásahus ii mital maidege das mo gieđahallat DG-láhtuid jávkama čoahkkimiin. Dáhpi DG mearridanváldái lea dán rádjai leamašan 7 láhttu oktan sadjášaččain. Mearrádus lea mearriduvvón dán dábi vuođul, ja ákkastallat ná: Gáibádusain ahte buot 9 láhttu galget sajis ii livčče vejolaš čađahit čoahkkimiid jos dušše okta áirras dahje sadjášaš ii sáhte boahtit. Leat olu dilálašvuodat mat sáhttet čuožžilit, dálkkit, bárđtit, fáhkka buohccán ja eará vuorddekeahthes dáhpáhusat. Jos nu geavvá, de lea hárve nu ahte sadjášaš olle čoahkkimii oanehis áiggis, go leat guhkes gaskkat ja barggut. Čoahkkimiid gárttašii loahpahit lihkká vaikko 7 áirasa leat das. Beaktulis čoahkkinastima ja mearridan dihtii áššiid, mearriduvvo ahte DG's lea mearridanváldi go unnimusat 7 dain 9 áirasa leat das, oktan sisagohččojuvvon sadjášaččain.

§ 23, 2.lađas: Mearriduvvo ahte buot láhtut geat leat boahtán leat geatnegahtton jienastit go ášsis jienastuvvo. Miellahtut eai sáhte orrot jienaskeahttá.

§ 23, 2.lađas duppaljiena ektui: Deanoláhkaásahus ja ovdaarggut eai daja maidege jođiheaddji duppaljiena birra. Lea dehálaš demokráhtalaš vuodđojurdda ahte orgána mii mearrida áššiin jienasteami bokte, sáhttet dahkat mearrádusa jođiheaddji duppaljiena bokte jos šaddet ovtta olu jienat muđui. Mearriduvvo ahte DG jođiheaddjis lea duppaljetna. Geavatlaččat lea dábálaš ahte jos jođiheaddji lea eret, de lea čoahkkinjodíheaddjis duppaljetna.

Kapihttal 5 ektui (§§26-27) Čoavdin ámmáhis- lasihanválggat

DG láhtut sáhtte ohcat čovdojuvvot ámmáhis erenoamáš sivaid geažil. DG mearrida leat go eavttut eretčoavdimii ollašuvvon ja mearrida galget go lasihanválggat čaðahuvvot.

Kapihttal 6 ektui (čuoggát 1-11) Doaibma – hálddašanbarggut, ovddasvástádus

DG hálddašanbarggut ja daid ovddasvástádus, lea dárkilat čilgejuvvon dás. Eará hálddahuslaš barggut sáhttet boahtit áiggi mielde.

§ 30 ektui Caggojuvvot guolásteamis: Jos gearddi dahje roavvát rihkku mearrádusaid, de sáhttá guolásteaddji caggojuvvot bivdimis gitta viða jahkái. Cagga mearrádus sáhttá boahtit lassin ráŋggáštusaide mat čuvvot luossaguliid ja sáivačáhceguliid lága mielde.